

472b.

En francès *bobine* no es documenta fins l'any 1544, i encara que en els sentits corporals no tècnics, en el FEW, alguns dels derivats, com *babiner*, estarien ja documentats c. 1400 i en el S. xv, això no està confirmat en el Bloch-W., més verificat en qüestió de dates. És, doncs, increïble que el verb *bobinar*, en la variant *babinar*, estigui ja documentat en català — on el mot és importació ben secundària del Nord de França — en un doc. de 1490, que cita l'*AlcM*; seria en un doc. inèdit de l'Arxiu de la Cúria Fumada de Vic.

Es tracta segurament d'un dels resultats de les imprudents crides que solia fer Mn. Alcover, per a la seva meritíssima obra («an els corresponsals los recomanem de *bon veres* que promoguen [!] el treball dins dels arxius», escrivia ingènuament *BDLC* I, 35, val a dir que el 1902, ço que explica el que ara sembla irresponsable): el mal és que això continuà més tard i és una pena que aquests resultats no hagin estat esborrats amb mà piadosa en la valenta continuació de l'obra per part d'un savi autèntic; és ben probable que es tracti d'un doc. antedatad d'algunes centúries per part d'un d'aqueixos dilectants. Si es tractés del substantiu podríem vacillar encara en aquest judici, car realment sembla que Alart trobà alguna dada bastant antiga de *babina*, si bé el context i les indicacions que en dóna no són prou explícites, ni per ferne la crítica, ni per veure clar el sentit del mot, i ni tan sols podem ara precisar bé la data. Però la formació d'un derivat verbal implica un descabdellament estrictament tècnic i segurament modern, que ja en abstracte no fóra de creure que es vagi produir independentment a Catalunya i a Picardia, i menys tractant-se d'urr mot no culte sinó provinent de les capes inferiors del llenguatge popular.

DERIV.: *Bobinar*, oblidat encara per R. Pons, 1916, però la seva existència es pot deduir de la dels derivats *bobinadora* i *bobinar*, i el doc. citat per *AlcM* per a la variant *babinar*, per molt antedatad que estigui, no deu ser fals ni recent. *Bobinot*. *Bobinar* [1901, Careta, veg. supra; 1916, Pons] gallicisme innecessari; *bobinadora*, 1916, R. Pons.

Bobò, V. *bombò*

BOC, 'mascle de la cabra', en definitiva és versemblant que sigui d'origen onomatopèic però heretat d'una llengua pre-romana i probablement indoeuropea, però és molt insegur que sigui el cèltic, i encara menys pot ser una llengua germànica. □ 1.ª doc.: S. XIII.

En tot cas el tenim ja diverses vegades en Llull, p. ex. «aquell àbit, qui era de pèl de *boch*», *Blanquerna* I, 272.5, i en altres obres lullianes; també es registren teixits de «pèl de *boch*» en la Lleuda de Cotlliure de 1249 i en la Tarifa de Barcelona de 1271 (*EntreDL* I, § 107). En autors literaris el trobem en Eiximenis, etc., i apareix repetidament la frase *laisser o jaure lo boc en la corda* o en *lo laç*, figuradament

per tenir capturat algú: en la darrera variant la trobem en Bernat Metge (*Somni* III, 282.5) i en l'altra ja en el *Castiagilós* (v. 274), que és obra escrita entorn de l'any 1200, i si bé redactada en un occità perfecte (llevat d'un catalanisme únic, en més de 300 versos) s'atribueix a un trobador català (que seria Ramon Vidal de Besalú, com s'ha assegurat sempre, passat que es tracti d'un homònim o germà). També es troba des d'antic aplicat al diable, i ja en els trobadors catalans de la segona meitat del S. XIII, Guillem de Cervera i Cerverí de Girona (veg. les meves eds. d'aquests) i des del S. XIV (*Ordinacions de la Vall d'Àneu*) es dóna al dimoni el nom de *boc de Biterna*. En la forma *boc* (o en secundàries evolucions fonètiques d'aquesta, fr. *bouc*, oc. ant. *boc*), és un mot comú amb les dues llengües de França i amb els parlars antics de gran part d'Aragó; a l'Est i en el Baix Aragó trobem la forma *boc* o *boque*, a l'Alt Aragó des de Bielsa a l'Oest apareix *buco*: Bielsa, Torla, Biescas, Echo (1965, 1966), *boc* no solament en el parlar català-aragonès de Benasc sinó encara a Campo (1965) i altres; a Benasc també en el sentit de 'cap de biga' o *canecillo* (Ferraz, p. 32).

Les formes aragoneses *boc* i *boque* (Peralta, Boroa) podrien ser d'influència catalana, però *buco* correspon rigorosament a una evolució fonètica paral·lela i certament autòctona; altrament n'hi ha també documentació antiga (*DHistAc.*); i en els docs. de fi del S. XI, recollits en el *Cartulari de Fanlo* (p. 43), ja apareix *buko*, amb la particularitat que «se sustituye por *cabrón* al citar ganado de Montearagón, como si las sierras intermedias marcasen los límites del nombre típico pirenaico del macho cabrío». Des d'allí cap a l'Oest i al Sud ja res, de manera que és mot estranger a la llengua castellana pròpiament dita (cf. *DCEC*, s. v. *boque*).

En català, en canvi, el tenim i l'hem tingut sempre en tota l'amplada del territori: des dels parlars rossellonesos (Formiguera de Capcir, 1960) passant pel Pallars (Cardós i Vall Ferrera, 1932-34) fins a Ribagorça (Lasquarri, 1956), a les Balears, com Eivissa (PzCabrero) i Mallorca, on es distingeix el *boc* pròpiament dit del *boc picat* o 'crestat', cast. *castrón* (1834, Bover, *Not. I. Mall.*, p. 27). L'àrea del mot s'estén encara fins als parlars romanxos i alpins dels Grisons i del Piemont; i si bé tot això, fins incloent-hi l'Alt Aragó, forma encara un territori molt coherent, subjecte, més o menys, tant a la influència cèltica com a la germànica, si el mot fou antic en mossàrab això dóna ja un sentit diferent a la forta vitalitat del mot en totes les terres catalanes i alt-aragoneses; ara bé, l'anònim botànic sevillà de c. 1100 diu que dues plantes anomenades *bukún*, *bukúna*, reben el nom de la forta pudor que escapen, i això no pot venir d'una variant del cast. *vacuno* (com pretén Asín, *Glos.*, p. 97), ni pel sentit ni per l'evolució fonètica, sinó del nom del boc. I veg. a *BOGAMARI* inequívocs testimonis, per més que no siguin directes, de l'existència en mossàrab.

Havia estat tradicional de creure que el nostre mot